

Pressmeddelande

Får publiceras den 7 december 2004 klockan 01.01

Utmärkta PISA-resultat också i Svenskfinland

Svenskfinland var väl representerat i PISA 2003. Samtliga finlandssvenska inklusive åländska grundskolor med 15-åriga elever deltog. En dryg tredjedel av 15-åringarna ingick i samplet. Resultaten för de 1207 finlandssvenska eleverna i undersökningen kan därför betecknas som rättvisande för alla 15-åringar i Svenskfinland och fullt jämförbara med de internationella resultaten.

Svenskfinland gjorde väl ifrån sig i samtliga ämnen i PISA 2003. Svenskfinlands resultat höll nästan toppnivå. I matematik intog Svenskfinland delad sjätte plats, men av de framförliggande nationerna var det bara Hongkong och det finska Finland som med statistisk säkerhet överträffade den finlandssvenska nivån med en respektive fem procents risk för felslut. I läsning placerade sig de finlandssvenska eleverna på tredje plats med endast det finskspråkiga Finland säkert ($p = 0,001$) framför sig. I problemlösning höll Svenskfinland delad femte plats. Samtliga framförvarande länder hade med säkerhet bättre resultat. I naturvetenskap var situationen för de finlandssvenska 15-åringarna minst fördelaktig: delad åttonde plats absolut sett. Av de åtta nationerna var det likväl endast fyra, det finska Finland medräknat, som med statistisk säkerhet lämnade Svenskfinland bakom sig.

De finlandssvenska eleverna presterade bättre resultat i PISA 2003 än tre år tidigare i samtliga ämnen som kunde jämföras. I läsning var förbättringen 23 poäng, i matematik 11 poäng och i naturvetenskap 22 poäng. Resultatförbättringarna skall inte uppfattas som kategoriska, eftersom resultaten från PISA 2000 baserade sig på mätningar i endast åtta finlandssvenska skolor.

I förhållande till det finska Finland var skillnaden i PISA 2003 minst påtaglig i matematik (11 poäng totalt, 9–13 poäng på de fyra delområdena). I naturvetenskap ställde de finskspråkiga skolorna Svenskfinland i skuggan med 25 poängs marginal. I läsning och problemlösning var avståndet cirka 15 poäng. Samtliga skillnader var statistiskt säkerställda.

Svenskfinlands försprång till OECD och till de övriga nordiska länderna var i sin tur vanligen minst lika stort som den finlandssvenska eftersläpningen i respektive ämne i förhållande till det finskspråkiga Finland.

Enhetliga resultat

PISA 2003 bekräftade vad många tidigare undersökningar har visat: Finland har ett av världens enhetligaste grundutbildningssystem. I internationellt perspektiv var skillnaderna mellan såväl regionerna som skolorna obetydliga. Också på individnivå var skillnaderna vanligen minst i Finland av alla OECD-länder. Inom Finland var standaravvikelsen i matematik som helhet samt i läsning och problemlösning till och med aningen mindre i Svenskfinland än på finskspråkigt håll.

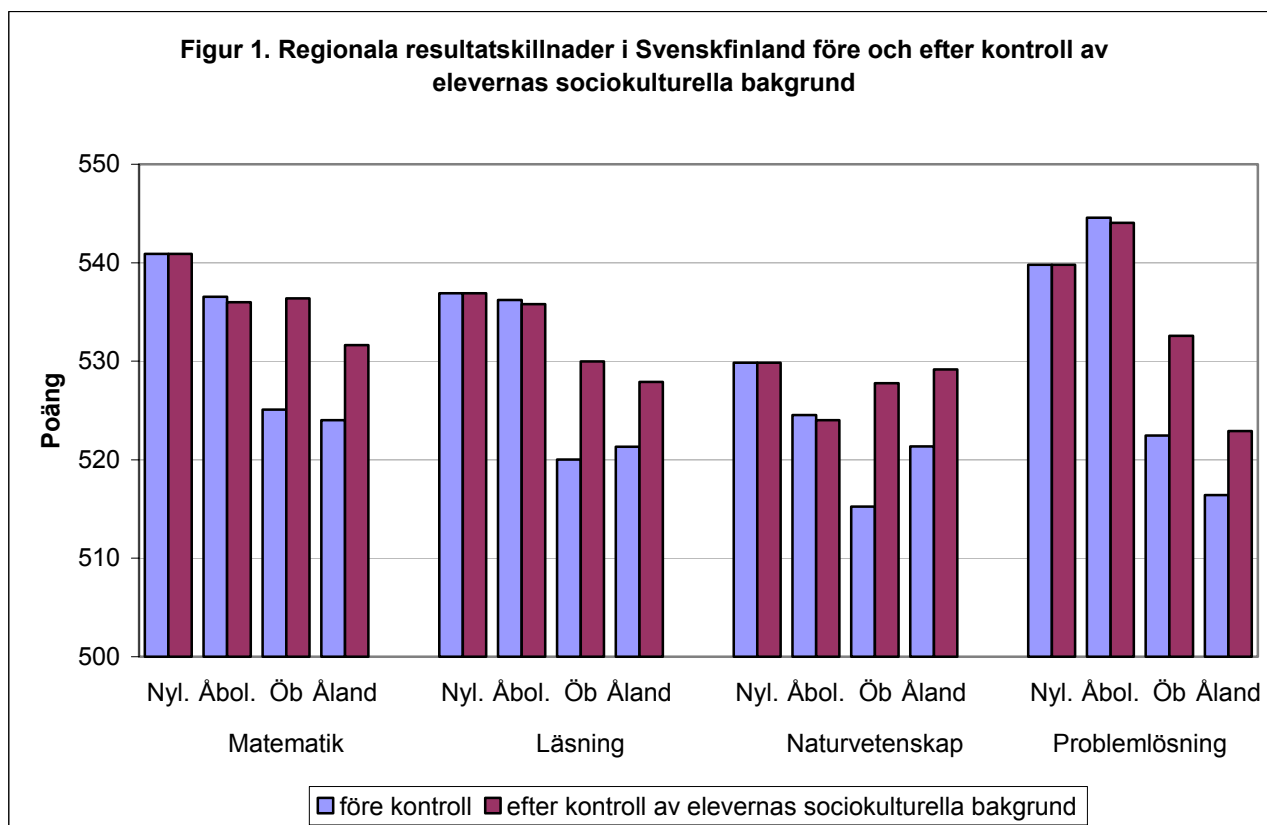
Den förhållandevis enhetliga finländska resultatnivån innebär ingalunda, att det inte skulle finnas såväl elever med svaga kunskaper och färdigheter som elever med utmärkta resultat både i de svenskspråkiga och finskspråkiga skolorna. I Svenskfinland var andelen svaga elever på eller under nivå 1 i matematik aningen större (8 %) än i den finskspråkiga grundskolan (7 %). Andelen finlandssvenska elever på högsta nivå eller nästhögsta nivå ($4 + 15 = 19$ %) var lägre än på finskspråkigt håll ($7 + 17 = 24$ %). Inom OECD på det hela taget inräknades drygt var femte elev i kategorin svaga elever på eller under nivå 1, medan andelen elever på högsta eller nästhögsta nivå var $4 + 11 = 15$ procent.

Även om Finland internationellt sett hade förhållandevis få svaga elever, bör den finländska resultatnivån kunna höjas ytterligare genom ett särskilt omhändertagande av de lågpresterande eleverna i varje enskild skola. Utan en sådan satsning riskerar dessa elever att få bestående svårigheter av en art som begränsar deras individuella möjligheter i samhällslivet.

På skolnivå utgjorde skillnaderna i samtliga undersökta ämnen endast cirka fem procent av den totala variansen mellan och inom skolorna i Finland. Detta skall jämföras med skolornas genomsnittliga mellanvarians eller intrakorrelation på 0,35 i matematik för OECD som helhet.

Också i Svenskfinland förekom en statistiskt säkerställd mellanvarians på skolnivå av samma storleksordning som på finskspråkigt håll i samtliga undersökta ämnen. Variationsvidden i matematik för de finlandssvenska skolorna var $600 - 438$ (nästlägsta medeltal 483) = 162 (117) poäng. Efter kontroll av elevernas sociala, ekonomiska och kulturella bakgrund i vissa avseenden¹ reducerades skillnaderna mellan de finlandssvenska skolorna med cirka 48 procent.

¹ fars och mors yrkesstatus i form av ett socioekonomiskt index, fars och mors utbildningsnivå i antal utbildningsår samt hemmets bokliga resurser jämte ett antal andra uttryck för hemmets pedagogisk-materiella och kulturella kapital

Intrakorrelationen på 0,03 visar likväl, att det fanns kvar skillnader på skolnivå även efter kontrollproceduren.

Av resultatskillnaderna mellan skolorna kan alltså inemot hälften eller – efter en noggrannare kontroll av elevernas sociokulturella bakgrund – mer än hälften föras tillbaka på sociokulturella omständigheter i uppväxtmiljön utanför skolan. Om man i något sammanhang vill rangordna skolorna efter kvalitet, bör detta därför inte ske utan kontroll av elevernas sociokulturella hembakgrund. Alternativt bör upprepade mätningar ordnas som visar, hur stor elevernas resultatförbättring är i respektive skola upp genom skolåren eller under en viss tidsrymd.

På regionnivå i Svenskfinland uppvisade Nyland och Åboland en högre resultatnivå än Österbotten och Åland i samtliga undersökta ämnen. Detta beror likväl inte på skillnader i exempelvis lärarkompetens eller undervisning i första hand, utan framför allt på en gynnsammare sociokulturell hembakgrund bland eleverna i de nyländska och åboländska skolorna. Efter jämförelse av de österbottniska och åländska elevernas sociokulturella bakgrund med situationen i Nyland jämnades resultatskillnaderna mellan de finlandssvenska regionerna ut (se figur 1). På ett undantag när var de inte längre statistiskt signifikanta. Endast i problemlösning höll Åland en lägre nivå än Nyland och Åboland. Men den åländska nivån på området skäms ingalunda för sig. Av de

nordiska länderna var det utöver Finland endast Danmark som höll lika hög klass i problemlösning som Åland.

Den finlandssvenska grundskolan ser alltså ut att ge alla elever ungefär lika möjligheter till grundutbildning oberoende av region och skola. Också jämställdheten mellan könen ser ut att fungera i resultathänseende i ett av de fyra undersökta ämnena i PISA 2003, det vill säga i naturvetenskap. Där hade pojkarna och flickorna ungefär samma resultat. I matematik däremot hade de finlandssvenska pojkarna med sina 539 poäng ett försprång på åtta poäng framom flickorna. Men detta uppvägs mer än väl av flickornas övertag i läsförståelse. Där var könsskillnaden hela 40 poäng. Flickorna var också bättre på att lösa problem. Försprånget framom pojkarna var 15 poäng. Könsskillnaderna i läsförståelse och problemlösning var statistiskt signifikanta.

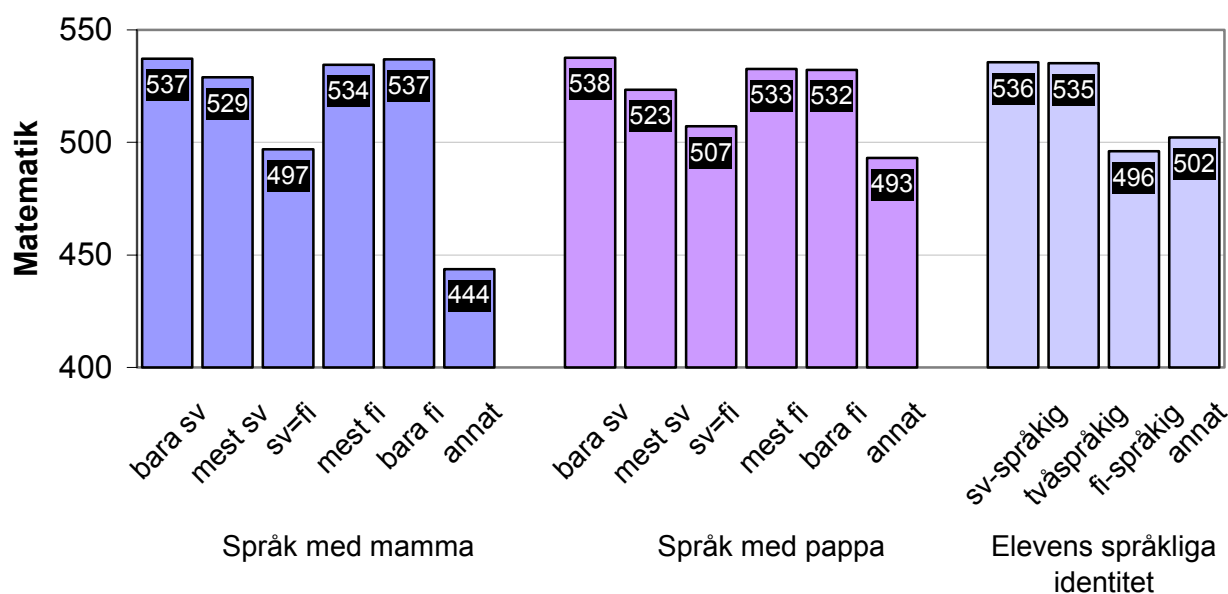
Den språkliga bakgrunden ger utslag

Den svenskspråkiga grundskolan i Finland fungerar också som mötesplats för landets två officiella språk. I PISA 2003 uppgav sig 64 respektive 70 procent av eleverna tala enbart svenska med mor och far eller med någon i mors eller fars ställe. Andelen elever från enspråkigt svenska hem i samma mening som ovan var 55 procent. Knappt 15 procent av eleverna uppgav sig tala enbart finska med antingen far eller mor, men endast cirka tre procent av eleverna kom från genuint finskspråkiga hem, där de talade enbart finska med båda föräldrarna. Inslaget av elever från språkligt delade hem med olika grader av svensk-finsk tvåspråkighet var cirka 42 procent. Lika stor var andelen elever med en tvåspråkig, svensk-finsk identitet.

Figur 2 över resultatnivån i matematik för elever med olika språklig hembakgrund tyder på att effekterna av det finska inflytandet i den svenskspråkiga grundskolan i dagens situation inte med nödvändighet är förödande. Elever med mycket finska i sin bakgrund uppvisade lika goda resultat som de mest svenska eleverna. En orsak till detta var de ”finska” elevernas högre levnadsstandard. De två- och finskspråkiga eleverna uppvisade en signifikant högre levnadsnivå än de svenskspråkiga eleverna med avseende på hemmets sociokulturella status. Detta motverkade eventuella skadliga effekter av den begränsade mängden svenska i uppväxtmiljön.

Men figur 2 visar också med all önskvärd tydlighet, att språkblandning är en form av inkonsekvens som varje tvåspråkig förälder bör försöka undvika i sin kommunikation med sitt/sina barn. Ett vacklande språkbruk – där en och samma förälder använder till exempel svenska och finska lika mycket och om vartannat i en oskön blandning – har negativa effekter. I PISA 2003 hade elever som varit utsatta för den värsta språkblandningen (kategorin sv=fi i figur 2) en avsevärt lägre resultatnivå i matematik än elever med språkligt mer konsekventa föräldrar.

Figur 2. Provresultat i matematik och elevernas språkliga hembakgrund

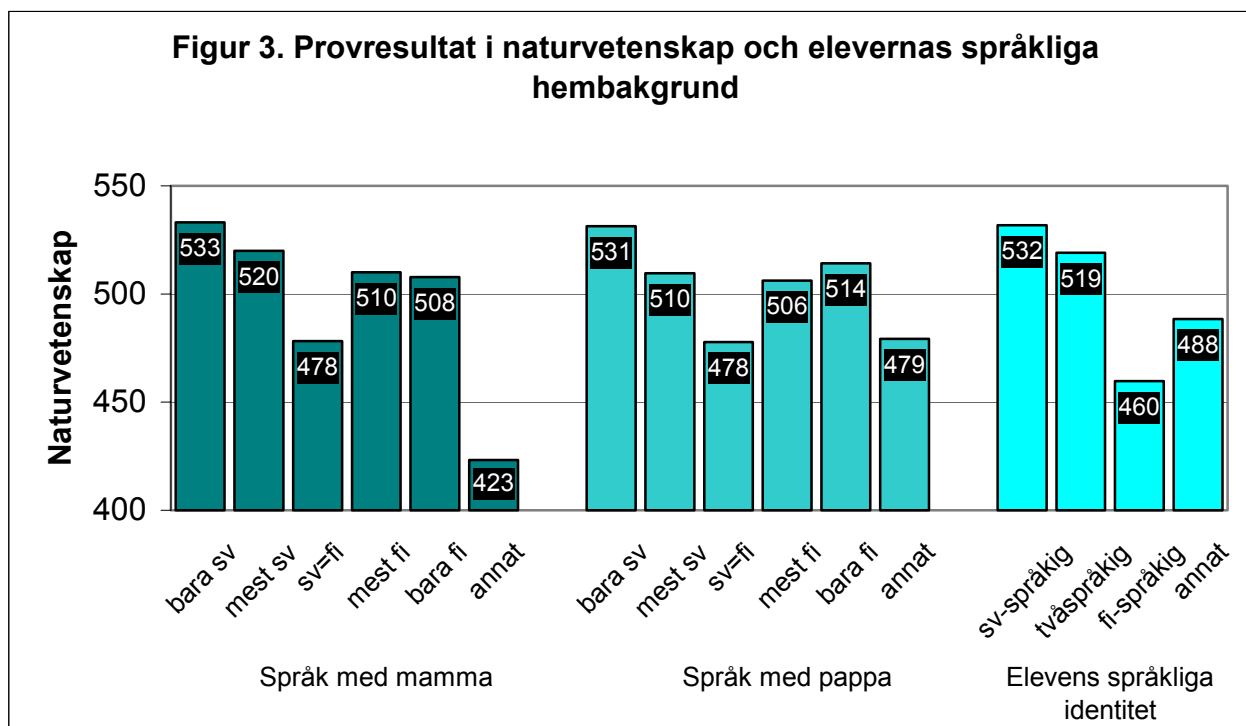
Resultatet tyder på att konsekvens ger barn i språkligt blandade hem större medvetenhet om de talade språken som system och förmåga att hålla språken isär.

Endast 3,3 procent av 15-åringarna i PISA 2003 i den finlandssvenska grundskolan uppgav sig ha en finskspråkig identitet. Att döma av resultaten i figur 2 skulle många av dessa elever kanske ha mått bättre i en finskspråkig skola. Ännu färre elever (0,7 %) fanns det med utländsk bakgrund. Också i deras fall tyder resultaten i matematik på att många – av allt att döma framför allt de som hade bott i Finland bara en kort tid – behövde extra språklig tillsyn ännu i slutet av grundskolan.

Utanför figur 2 skall noteras, att den finlandssvenska grundskolan ger elever med tvåspråkig eller finsk bakgrund också en läsförståelse och problemlösningsförmåga på svenska på eller näst intill samma nivå som enspråkigt svenska elever håller. Skillnaderna mellan elevgrupperna som i figur 2 uppvisade samma mönster som i matematik, men avvikelserna var något påtagligare.

I naturvetenskap kan en tydlig negativ effekt av det finska inflytandet skönjas (figur 3). Elever med bara svenska i sin bakgrund hade upp till 25 poäng bättre resultat än elever med mest eller enbart finska i hemmiljön. Språkblandning (sv=fi) var mest förödande för elevernas

resultatnivå. Elever i denna situation stannade drygt 20 poäng under den internationella OECD-nivån i naturvetenskap, vilket innebär en drygt 50 poängs eftersläpning i förhållande till de enspråkigt svenska eleverna. Detta bör likväl jämföras med skillnaden mellan ytterlighetsgrupperna i sociokulturellt avseende. Skillnaden i naturvetenskap mellan finlandssvenska låg- och

högstataselever var 110 poäng, då vardera extremgruppen avgränsades till att omfatta en tiondel av samtliga elever.

Åtgärdsbehov

Resultatet i naturvetenskap understryker vikten av att varje lärare är lärare även i modersmålet. Framför allt i ämnen med en egen och för vardagsspråket främmande terminologi kan särskilt elever med en ”osvensk” hembakgrund behöva extra hjälp och träning med svenska ord och uttryck. De två- och finskspråkiga hemmen kan behöva styra sina barns samtal, läsintressen och TV-tittande mot områden som vidgar barnens erfarenhetsvärld och ger dem svenska ord och uttryck för till exempel natur och kultur utanför vardagssvenskan. Detta är lika angeläget i svenskspråkiga hem med begränsade ekonomiska, materiella och kulturella möjligheter. Utvecklande, vänligt prat kostar inget. Biblioteken ställer också gratis böcker och läsning till förfogande.

Ur Svenskfinlands synvinkel bör resultaten från PISA 2003 på det hela taget betecknas som mycket uppmuntrande. Det är likväl skäl att låta ett par varningslampor lysa. Den första manar vardera språkgruppen att låta skolan ta väl hand om de svaga eleverna. Dessa utgör inemot tio procent av alla elever och kan behöva extra stöd i olika ämnen för att nå en acceptabel nivå. Det andra larmet signalerar för de tvåspråkiga eleverna. Tvåspråkighet är visserligen alltid en tillgång,

men många elever med mycket finska i bakgrunden skulle dra nytta av åtgärder från den svenskspråkiga skolans sida som tillförsäkrar dessa elever svenska ord och formuleringar särskilt på specialområden utanför vardagsspråkets gebit. Tvåspråkiga hem bör påminnas om fördelarna av att en och samma förälder i görligaste mån använder endast ett språk, sitt bästa språk, i sin interaktion med barnen.

För ytterligare information, kontakta:

Viking Brunell, (014) 260 3272, 040 558 8225, viking.brunell@ktl.jyu.fi